

Progresjonsplan for de syv fagområdene i

Barnehagen skal planlegge og tilrettelegge for progresjon i barnehagens innhold for alle barn (Rammeplanen 2017, s. 44).

Progresjonsplanen beskriver hvordan barnehagen arbeider med fag- og fokusområdene som er beskrevet i rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, på de ulike alders- og utviklingsnivåer.

Progresjon i barnehagen innebærer at alle barn skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang(Rammeplanen 2017) Fagområdene vil sjelden opptre isolert, men for å sikre at alle fagområder integreres i det pedagogiske arbeidet, har vi et felles årshjul for fag- og fokusområder.

Flere områder vil ofte være representert samtidig i temaopplegg og i forbindelse med hverdagsaktiviteter i gruppene. Progresjonsplanen beskriver både hvordan samme aktivitet kan tilrettelegges ulikt for de forskjellige alders- og utviklingstrinn, og hvordan de ulike alderstrinn kan delta i aktiviteter spesielt tilpasset for seg.

Kommunikasjon, språk og tekst

Gjennom arbeid med fagområdet skal barnehagen bidra til at barna får utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer. I barnehagen skal barna møte ulike språk, språkformer og dialekter gjennom rim, regler, sanger, litteratur og tekster fra samtid og fortid. Barnehagen skal bidra til at barn leker med språk, symboler og tekst og stimulere til språklig nysgjerrighet, bevissthet og utvikling.

I barnehagen skal barna få erfare ulike formidlingsmåter av tekster og fortellinger, som kilde til estetiske opplevelser, kunnskap, refleksjon og møter med språk og kultur. Personalet skal invitere til utforsking av muntlige språk så vel som skriftspråk.

Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna:

- uttrykker sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter
- bruker språket til å skape relasjoner, delta i lek og som redskap til å løse konflikter
- videreutvikler sin begrepsforståelse og bruker et variert ordforråd
- leker, improviserer og eksperimenterer med rim, rytme, lyder og ord
- møter et mangfold av eventyr, fortellinger, sagn og uttrykksformer
- opplever spenning og glede ved høytlesning, fortelling, sang og samtale
- utforsker og gjør seg erfaringer med ulike skriftspråksuttrykk, som lekeskrift, tegning og bokstaver, gjennom lese- og skriveaktiviteter

Personalet skal:

- skape et variert språkmiljø der barna opplever glede ved å bruke språket og kommunisere med andre
- synliggjøre språklig og kulturelt mangfold, støtte barnas ulike kulturelle uttrykk og identiteter og fremme mangfold i kommunikasjon, språk og uttrykksformer
- invitere til ulike typer samtaler der barna får anledning til å fortelle, undre seg, reflektere og stille spørsmål
- oppmuntre barna til å fabulere og leke med språk, lyd, rim og rytme
- støtte barnas lek med og utforsking av skriftspråket
- bruke varierte formidlingsformer og tilby et mangfold av bøker, sanger, bilder og uttrykksformer
- inkludere alle barna i språkstimulerende aktiviteter

(Rammeplanen s. 47 - 49)

[Dette gjør Nordlys barnehage innenfor fagområdet «kommunikasjon, språk og tekst»](#)

1 og 2 år

Mål:

- *Barna skal være trygge på å kommunisere med andre verbalt og non-verbalt.*
- *Barna kan kjenne igjen og gjenfortelle enkle eventyr.*
- *Barna kan de mest kjente og brukte begrepene med tegn til tale.*

Innhold og aktiviteter:

- Se i- og dialoglese enkle bøker med gode bilder.
- Sanger/bevegelsessanger om kjente og kjære ting- gjentakelser, rytme og instrumenter. Bruke bilder/illustrasjoner på hver sang og tegn til tale.

- Enkle rim og regler om kjente og kjære ting- gjentakelser og bruk av bilder og tegn til tale.
- Fortelle, lytte til og dramatisere enkle eventyr- bruke konkrete, mimikk og stemmer.
- Vi voksne setter ord på barnas handlinger og følelser(coaching).
- Vi voksne benevner de ulike hverdagslige begrepene.
- Spille enkle spill og puslespill- Lotto og knottpuslespill.
- Enkel *Kims lek* med få antall gjenstander (2-3).
- Vi voksne gir barna korte og enkle beskjeder- eks. «Legg matboksen i skuffa di».
- Gjenta det barna sier i rett uttale uten å korrigere dem.
- Skrive tekst til barnas tegninger ut ifra det barna forteller.
- Introduserer fargene.
- Ta bilder fra ulike aktiviteter og turer som barna er med på og snakke om de.
- Bruke Ask aktivt(tegn til tale og bildekommunikasjon).

3 og 4 år

Mål:

- *Barna bruker setninger på minst 4-6 ord.*
- *Barna får til å ta ordet i en gruppe og fortelle noe med en viss sammenheng.*

Innhold og aktiviteter:

- Lekeskrive og lekelese.
- Introduserer bokstavene i sammenheng med barnets navn.
- Rim og regler med ulik vanskelighetsgrad og innhold.
- Sangleker og enkle regelleker.
- Samlingsstunder med fokus på samtaler, turtaking, lytte og snakke. Temaarbeid.
- Fortelle, gjenfortelle og dramatisere ulike eventyr.
- Kims lek med 5-7 gjenstander
- Lage egne fortellinger, rim og regler, tøyseord o.l.
- Lese bildebøker og snakke om det vi ser.
- Steg for steg (samtalegruppe med temaene *følelser, empati, mestring av sinne og problemløsning*)

- Språksprell (Pedagogisk opplegg med temaene *lytte til lyder, stavelsesdeling, rim og regler, forlydsanalyse*)
- Spille ulike spill (Språkspill, lotto, stigespill, memory, etc) med fokus på turtaking. Puslespill med 6 brikker eller fler).
- Skriver tekst til barnas tegninger ut ifra det de forteller.
- Bruker riktig blyantgrep
- Lære fargene
- Bruke «føleposen» der barn kjenner oppi posen og beskriver det de kjenner.
- Gymleker med fokus på koordinering av bevegelser
- Daglig samtaler i lek og rutinesituasjoner der vi oppfordrer barna til å fortelle.
- Tegn til tale- bruke det aktivt i sanger og eventyr, temaarbeid, ved matbordet etc.
- Vi voksne setter ord på barnas handlinger og følelser(coaching).
- Månedens dikt(Nytt dikt hver måned for barnegruppa som leses/fortelles sammen hver morgen, der målet er at alle kan diktet etter mange gjentakelser).
- Språkspill på Ipad
- Rollelek
- Matematikkaktiviteter i gruppe.

5 og 6 år

Mål:

- *Barna kjenner igjen sitt og andre sine navn i ordbilder.*
- *Barna lære seg å skrive sitt eget navn før de begynner på skolen.*

Innhold og aktiviteter:

- Vi voksne forteller og lager historier/tekster sammen med barna, barnas sekretær.
- Lytte til, gjenfortelle og dramatisere større eventyr.
- Leke med bokstaver, leite etter lydene i ord, sette sammen lyder til ord, telle ord i en setning etc.
- Fortelle, lytte, stille spørsmål til hverandre.
- Rollespill og rollelek.

- Øve på å skrive navnet sitt.
- Skriver handleliste sammen med barna.
- Ulike spill med mer vanskelighetsgrad, og puslespill med 10 brikker eller mer.
- Lekeskrive.
- Språkspill på Ipad og Prowiceskjerm.
- Forstå riktig leseretning.
- Kunne hele navnet sitt, foreldrene og søsken sitt hele navn og adressen.
- Skolegruppe med ulike aktiviteter for barna siste året før skolestart, mye lek og aktiviteter med tall og bokstaver.
- Gymlek med fin- og grovmotoriske øvelser.
- Matematikkaktiviteter i gruppe.

Kropp, bevegelse, mat og helse

Vaner og handlingsmønstre tar form allerede fra tidlig alder. Gode vaner som tilegnes i barnehagealder, kan vare livet ut. Barnehagen skal legge til rette for at alle barn opplever bevegelsesglede, matglede og matkultur, mental og sosial velvære og fysisk og psykisk helse. Barna skal inkluderes i aktiviteter der de får være i bevegelse, lek og sosial samhandling og opplever motivasjon og mestring ut ifra egne forutsetninger. Barnehagen skal bidra til at barna blir kjent med kroppen sin og utvikler bevissthet om egne og andres grenser.

Gjennom arbeid med fagområdet skal barna få sanse, oppleve, leke, lære og skape med kroppen som utgangspunkt. Gjennom medvirkning i mat- og måltidsaktiviteter skal barna motiveres til å spise sunn mat og få grunnleggende forståelse for hvordan sunn mat kan bidra til god helse.

Gjennom arbeid med kropp, bevegelse, mat og helse skal barnehagen bidra til at barna:

- opplever trivsel, glede og mestring ved allsidige bevegelseserfaringer, inne og ute, året rundt
- blir kjent med egne behov, får kjennskap til menneskekroppen og utvikler gode vaner for hygiene og et variert kosthold
- videreutvikler motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysiske egenskaper
- opplever å vurdere og mestre risikolek gjennom kroppslige utfordringer
- blir trygge på egen kropp, får en positiv oppfatning av seg selv og blir kjent med egne følelser

- setter grenser for egen kropp og respekterer andres grenser
- får innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid

Personalet skal:

- være aktive og tilstedeværende, støtte og utfordre barna til variert kroppslig lek og anerkjenne barnets mestring
- bidra til at barna kan tilegne seg gode vaner, holdninger og kunnskaper om kost, hygiene, aktivitet og hvile
- gi barna tilgang til varierte og utfordrende bevegelsesmiljøer, sanseopplevelser og kroppslig lek ute og inne, i og utenfor barnehageområdet
- bidra til at barna utvikler et bevisst forhold til retten til å bestemme over egen kropp, og respekt for andres grenser
- legge til rette for at måltider og matlaging bidrar til måltidsglede, deltagelse, samtaler og fellesskapsfølelse hos barna
- kjenne og praktisere nasjonale føringer for helsefremmende og forebyggende tiltak som gjelder barn

(Rammeplanen s. 49 og 50)

Dette gjør Nordlys barnehage innenfor fagområdet «kropp, bevegelse, mat og helse»

1 og 2 år

Mål:

- *Barna i gruppa skal vite hvor de ulike enkleste kroppsdelene er når de benevnes.*
- *Barna skal lære å drikke av kopp og spise selv.*

Innhold og aktiviteter:

- Gym der vi har hinderløype og taktil sti, hopper på trampoline og leker med baller.
- Bevegelsessanger og sanger om kroppen vår- vi benevner kroppsdelene mens vi peker på dem.
- Korte turer i nærområdet der barna går selv og får prøve seg i ulendt terreng.
- Utelek i på barnehagens uteområde der barna beveger seg i terrenget, sykler, desser, skli etc.
- Gode rutiner på hygiene ved stell, håndvask og matsituasjon, samtale om dette før situasjonene. Gå på potte eller do i forbindelse med bleieskift.
- Se litt på forskjeller på gutt- og jentekropp.
- Barna øver på å smøre på maten og har egen smørekniv.

- Barna øver tidlig på å drikke med vanlig kopp.
- Barna øver på å kle på selv og bruker tid sammen med de voksne.
- Bli bevisst på de enkleste sansene våre, lukte, smake, føle og høre.
- Øve på finmotoriske bevegelser under ukentlige formingsaktiviteter, smøre på mat, spise med skje, bruke pinsettgrep etc.
- Snakke om og bli kjent med de vanligste følelsene: sint, glad, trist, redd.

3 og 4 år

Mål:

- *Alle barna skal vite om de er jente eller gutt og litt om forskjellene på de to kjønnene.*
- *Lære litt om godt kosthold og da ja-mat og av og til- mat.*

Innhold og aktiviteter:

- Gymaktiviteter med hinderløype, regelleker, stafetter og stasjonsgym der vi trener på ulike grovmotoriske ferdigheter: Stupe kråke, rulle, balansere, kaste ball og ta i mot ball, hoppe på to bein, hinke.
- Lengre turer i skog og mark der vi beveger oss i ulendt terreng, klatrer i trær, spiser lunsjen ute etc.
- Lese bøker og samtaler om kroppen vår, lære om hvordan den er bygd opp, fungerer og hvordan vi tar best mulig vare på den.
- Sykle, gå på ski, ake og leke konstruksjonsleker ute.
- Formingsaktiviteter, klippe, lime, perle, male, tegne etc.
- Riktig og god hygiene ved dobesøk, måltider, matlaging etc.
- Barna er ordensmenn i tur og orden der de hjelper til med å dekke bord, lage handleliste, gå på butikken og handle, planlegge og tilberede fredagsmat.
- Steg for steg der vi jobber med følelser og bli kjent med ulike følelsesuttrykk.
- Jobbe med kroppen vår som tema og benevne flere kroppsdelene enn tidligere, lære litt om grenser til egen kropp, ulovlig berøring og lovlige/ulovlige hemmeligheter.
- Bevegelsessanger og -leker.

- Øve på å smøre maten helt selv og tømme melk i koppen, samarbeide ved matbordet og rydde etter seg.

5 og 6 år

Mål:

- Barna skal klare å kle på/av seg selv.
- Alle barna kan blyantgrepet før skolestart.

Innhold og aktiviteter:

Her blir det mye likt som for 3- og 4 åringene, men mens 3- og 4 åringene er mye i øvingsfasen på de ulike ferdighetene, er 5- og 6 åringene mer i etableringsfasen.

- Blyantgrep, klippe etter streker, hinke på en fot over en viss avstand, gå enkle fjellturer, selvstendighet ved måltid og påkledning, samt hjelpe andre, øve på å tørke seg selv ved dobesøk.

Kunst, kultur og kreativitet

Opplevelser med kunst og kultur i barnehagen kan legge grunnlag for tilhørighet, deltagelse og eget skapende arbeid. I barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforsking, fordypning og progresjon. Barna skal støttes i å være aktive og skape egne kunstneriske og kulturelle uttrykk. Barnehagen skal legge til rette for samhörighet og kreativitet ved å bidra til at barna får være sammen om å oppleve, og å skape kunstneriske og kulturelle uttrykk.

Fagområdet omhandler uttrykksformer som billedkunst og kunsthåndverk, musikk, dans, drama, språk, litteratur, film, arkitektur og design. Barnehagen skal la barna møte ulike kunstneriske og kulturelle uttrykk som gjenspeiler et mangfoldig samfunn og ulike tidsepoker. I arbeid med fagområdet skal personalet stimulere barnas nysgjerrighet, utvide deres forståelse og bidra til undring, undersøkelser, utprøvinger og eksperimentering. Barnehagen må legge til rette for og videreutvikle barnas kreative prosesser og uttrykk.

Gjennom arbeid med kunst, kultur og kreativitet skal barnehagen bidra til at barna:

- har tilgang til ting og materiell som understøtter deres lekende og estetiske uttrykksformer
- tar i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede

- bearbeider inntrykk og følelser i møte med kunst, kultur og estetikk gjennom skapende virksomhet ute og inne
- møter et mangfold av kunstneriske og kulturelle uttrykksformer og utforsker og deltar i kunst- og kulturopplevelser sammen med andre
- bruker ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi til å uttrykke seg estetisk
- opplever glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet

Personalet skal:

- samtale med barna om deres og andres kunst og kulturelle uttrykk
- gi rom for, støtte og berike barnas bearbeiding av møter med kunst og kultur
- være lyttende og oppmerksomme på barnas ulike kulturelle uttrykk, vise respekt for deres ytringsformer og fremme lyst til å gå videre i utforsking av de estetiske områdene
- motivere barna til å uttrykke seg gjennom skapende virksomhet og gi dem mulighet til å utvikle varierte uttrykksformer.
- synliggjøre og skape estetiske dimensjoner i barnehagens inne- og uterom
- gi barna anledning til å bli kjent med et mangfold av tradisjoner og kunst- og kulturuttrykk fra fortid og samtid
- bidra til at kulturelt mangfold blir en berikelse for hele barnegruppa.

(Rammeplanen s. 50-52)

Dette gjør Nordlys barnehage innenfor fagområdet «kunst, kultur og kreativitet»

1 og 2 år

Mål:

- *Barna får være med på å gjenfortelle/dramatisere kjente og enkle eventyr.*
- *Barna blir kjent med ulike enkle sanseinntrykk.*
- *Barna får erfare ulike formingsmaterialer.*
- *Barna får varierte og positive opplevelser knyttet til musikk, dans og dramalek.*

Innhold og aktiviteter:

- Enkle sanger, bevegelsessanger og sangleker gjerne med bruk av rytmeinstrumenter.
- Lytte til musikk og danse.
- Smake, kjenne og føle på ulikt materiale.

- Kjente og kjære eventyr som er korte og enkle. De fortelles med mange gjentakelser, gjenfortelles sammen med barna og dramatiseres enkelt ved bordteater etc.
- Formingsaktiviteter/aktivitetsdager der noen ulike teknikker og materiell prøves ut, eks. ulike former for maling, baking, lime og montere etc.
- Gå på turer for å oppleve, undersøke, ta bilder og bearbeide i barnehagen.
- Gå på tur i skogen for å plukke inn naturmateriell.
- Lage kunst til kunstutstillingen på FN-dagen 24. oktober.
- Besøke kulturelle arenaer i nærmiljøet, f.eks. akvariet.
- Jobbe med tradisjoner som jul og påske der vi bruker kjente sanger, fortellinger og matretter.

3 og 4 år

Mål:

- *Barna får bli kjent med- og erfare ulike formingsteknikker.*
- *Barna får bruke sine kreative evner til å lage det de selv ønsker ut ifra et gitt utvalg av materiale.*
- *Barna er med på å planlegge, utvikle og vise frem forestilling.*

Innhold og aktiviteter:

- Jobbe med estetiske uttrykk i forbindelse med temaarbeid der vi uttrykker det vi har lært ved hjelp av drama, forming og musikk.
- Besøke kulturelle arenaer i nærmiljøet som akvariet, Lofotmuseet, kunstutstillinger, galleri, rorbu etc.
- Fordype oss litt i kulturarven vår, f.eks. Lofotfisket. Høre historier, se på bilder, besøke Lofotmuseet, produsere kunst og mat, synge sanger.etc.
- Juleverksted og påskeverksted der barna får lage sine helt personlige uttrykk ut ifra deres erfaring, læring og kunnskap. Barna bruker sin kreativitet og skaperglede med de tilgjengelige ressurser vi har.
- Synge sanger med flere vers, bevegelsessanger og sangleker.

- Fordype oss i kjente og kjære folkeeventyr, dramatisere ved hjelp av ulike teknikker som bordteater, dukketeater, vanlig teater, skyggeteater etc.
- Konstruksjonslek inne og ute,
- Bruke ulike instrumenter og spille rytmer i sanger.
- Være med på å planlegge, lage til og gjennomføre forestillinger ut ifra temaarbeid vi holder på med, eks. sommeravslutning og juleforestilling for foreldrene.
- Være med på å planlegge, lage til og gjennomføre kunstutstilling der foreldre, søsken og besteforeldre inviteres.
- Jobbe med ulike formingsteknikker der vi bl.a. bruker maling, tegneblyanter, tusjer, saks, lim, ark treverk, filt, ulike typer papir osv.
- Besøke biblioteket for å låne bøker ut ifra tema o.l.

5 og 6 år

Mål:

Vi tar med oss målene fra 3 og 4 åringene inn i denne gruppa også, og i tillegg har vi mål som:

- *Barna kjenner igjen og kan benevne de ulike vanlige fargene og formene.*
- *Barna lærer seg å ta bilder ute i naturen.*

Innhold og aktiviteter:

Her blir det mye likt som for 3- og 4 åringene, men vi legger til flere utfordringer ettersom barna er klare for det. Vi ser også at mye av det som det øves på for 3- og 4 åringene, blir mer og mer etablert i denne alderen. I tillegg har vi spesielle aktiviteter som disse eldste barna får prøve seg på:

- Veve
- Snekre
- Hekle/strikke

Natur, miljø og teknologi

Opplevelser og erfaringer i naturen kan fremme forståelse for naturens egenart og vilje til å verne om naturressursene, bevare biologisk mangfold og bidra til bærekraftig utvikling. Barnehagen skal bidra til at barna blir glade i naturen, får erfaringer med naturen som fremmer evne til å orientere seg og oppholde seg i naturen til ulike årstider.

Barnehagen skal legge til rette for at barna får et mangfold av naturopplevelser og får oppleve naturen som arena for lek og læring. Barnehagen skal legge til rette for at barna forblir nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener, kan oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskaper.

Gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna:

- opplever og utforsker naturen og naturens mangfold
- får gode opplevelser med friluftsliv året rundt
- opplever, utforsker og eksperimenterer med naturfenomener og fysiske lover
- får kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, lærer av naturen og blir kjent med hvordan de kan ta vare på naturen
- lager konstruksjoner av ulike materialer og utforsker muligheter som ligger i redskaper
- får kjennskap til menneskets livssyklus

Personalet skal:

- legge til rette for mangfoldige naturopplevelser og bruke naturen som arena for lek, undring, utforsking og læring
- gi barna tid og anledning til å stille spørsmål, reflektere og lage egne forklaringer på problemstillinger og til å delta i samtaler om det de har erfart og opplevd
- synliggjøre naturfenomener og reflektere sammen med barna om hvordan livet i naturen henger sammen
- Utforske og eksperimenterer med teknologi og naturfenomener sammen med barna.

(Rammeplanen s. 52 og 53)

[Dette gjør Nordlys barnehage innenfor fagområdet «natur, miljø og teknologi»](#)

1 og 2 år

Mål:

- *Mestre å ta seg frem i ulendt terreng.*
- *Få kjennskap til nærmiljøet nærmest barnehagen.*

- *Lære enkle værbegrep.*
- *Få opplevelser i naturen gjennom ulike sanser i de ulike årstidene.*

Innhold og aktiviteter:

- Turer i nærmeste nærmiljø og lek på barnehagens uteområde.
- Gå korte turer i naturen ut i fra barnas forutsetninger og sette ord på det vi ser ute.
- Samle naturmateriale og lage kunst av det.
- Sanger, regler og eventyr om ulike dyr, værsorter etc.
- Leke med dyr og benevne de.
- Aktiviteter ut ifra årstidene.
- Studere været og sette ord på de mest vanlige værtypene(vind, regn, sol, snø etc.).
- Gå på turer i ulike utemiljø(fjæra, skogen, fotballbanen, lekeplass, hauger osv.)
- Øve på å gå på turer sammen, holde i hånden og gå pent i trafikken.
- Sanger om været.
- Kaste søppel på riktig plass når vi har spist.

3 og 4 år

Mål:

- *Lære litt om vær fenomener og forandringer i været.*
- *Lære kjennetegn i de ulike årstidene.*
- *Bli kjent med/utforske nærmiljøet.*
- *Lære seg ulike dyrespor.*

Innhold og aktiviteter:

- Ut på turer i nærmiljøet og i ulike utemiljø (skogen, fjæra, hauger, fjell, økohagen, gapahuk, rorbu, akvariet etc).
- Dyrke grønnsaker i økohagen g se prosessen fra frø til ferdig grønnsak.

- Ta vare på naturen, rydde opp etter oss når vi har vært på turer og forlate plassen slik at det ikke synes at vi har vært der.
- Ha respekt for alt levende
- Undre seg ute i naturen og eksperimentere.
- Plukke søppel og lære om hva søppelet gjør med naturen.
- Kildesortere søppelet i barnehagen.
- Studere forandringer i naturen gjennom året og finne kjennetegn på de ulike årstidene. Bruke et spesielt tre gjennom hele året for å se forandringer på det.
- Studere vær og værforandringer, måle temperatur, nedbør og vind.
- Observere og bli litt kjent med naturfenomener som nordlys, sterk vind, lyn og torden etc.
- Plukke naturmateriale og bruke det til å lage ting av, alt fra syltetøy av bær til kunst av div. vi finner i skog og mark.
- Finne navn på smådyr og ulike blomstersorter. Studere spor og spor tegn.
- Natursti hver høst ute i naturen med ulike oppgaver knyttet både til naturen og andre ulike temaer.
- Gjøre ulike eksperiment for å se resultater av det vi gjør.
- Bli kjent med og lære om livssyklus fra nyfødt til gammel og død.

5 og 6 år

Mål:

- Lære litt om værphenomener og forandringer i været.
- Lære kjennetegn i de ulike årstidene.
- Bli kjent med/utforske nærmiljøet.
- Lære seg ulike dyrespor.

Innhold og aktiviteter:

Innenfor dette fagområdet har vi valgt å se 3-4 åringene og 5-6 åringene under samme innholds- og aktivitetsfelt, samtidig som vi ser aldersmessig progresjon og

utvikling. Disse aldersgruppene tilhører storegruppa som hver dag har ulike aktiviteter og samlinger sammen.

- Skolegruppa bruker kamera på turene og tar bilder av ting ute som de selv bestemmer seg for og finner interessant. Bildene studeres tilbake i barnehagen og skrives ut, klippes til og lages bl.a. veggavis av.

Antall, rom og form

Fagområdet handler om å utforske, oppdage og skape strukturer og sammenhenger i naturen, samfunnet og universet. Barnehagen skal synliggjøre sammenhenger og legge til rette for at barna kan utforske og oppdage matematikk i dagligliv, teknologi, natur, kunst og kultur og ved selv å være kreative og skapende. Arbeid med fagområdet skal stimulere barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning.

Fagområdet omfatter lekende og undersøkende arbeid med antall og telling, plassering, orientering, visualisering, sortering, sammenligning, måling og mønster. Det handler også om å stille spørsmål, resonnere, argumentere og søke løsninger.

Gjennom arbeid med antall, rom og form skal barnehagen bidra til at barna:

- oppdager og undrer seg over matematiske sammenhenger
- danner seg matematiske begreper og videreutvikler måter å uttrykke innholdet i og omfanget av disse
- leker og eksperimenterer med tall og telling og får erfaring med ulike måter å uttrykke disse på
- erfarer størrelser i sine omgivelser og sammenligner disse
- videreutvikler sin romforståelse ved å utforske romlige sammenhenger med kropp og sanser
- undersøker og gjenkjenner egenskaper ved former og sorterer dem på forskjellige måter
- løser matematiske problemer og opplever verdien av å prøve og feile

Personalet skal:

- bruke matematiske begreper reflektert og aktivt i hverdagen
- styrke barnas nysgjerrighet, matematikkglede og interesse for matematiske sammenhenger med utgangspunkt i barnas uttrykksformer
- legge til rette for matematiske erfaringer gjennom å berike barnas lek og hverdag med matematiske ideer og utdypende samtaler
- stimulere og støtte barnas evne og utholdenhet i problemløsning (Rammeplanen s. 53 og 54)

Dette gjør Nordlys barnehage innenfor fagområdet «antall, rom og form»

1 og 2 år

Mål:

- *Mestre å telle til ti.*
- *Vite hvor mange år de er.*
- *Vite forskjell på stor og liten.*
- *Mestre puttekasse.*

Innhold og aktiviteter:

- Begynnende erfaring med å dekke på bordet.
- Kims lek med et gitt antall elementer.
- Sortere og kategorisere enkle leker/gjenstander/dyr etc.
- Sang og bevegelsesleker innenfor temaet.
- Telle voksne og barn i barnehagen hver dag.
- Bruke sansene, kjenne- og se på ulike former og bli kjent med puttekasse.
- Rollelek med matematisk innhold(butikk, familie, pådekking etc.)
- Telle til tre når vi skal starte noe.
- Eventyr med mengder, tall og telling(De tre bukkene bruse, De tre små griser, Gullhår og de tre bjørner etc.).
- Se på størrelsesforskjeller og mengdeforskjeller(liten-stor, lite-masse)
- Baking- boller, pepperkake, rundstykker etc.)
- Gjenkjenne og legge likt på likt- eks. lotto.
- Legge enkle puslespill med knotter og etter hvert med 4, 6 og 8 brikker.
- Bygge med duplo og treklosser og etter hvert lego.
- Bevege seg i rommet.

3 og 4 år

Mål:

- Erfare og lære seg hvordan man dekker bordet riktig.
- Lære å peketelle og flyttetelle til ti.
- Mestres å pusle puslespill med 12 brikker.
- Kunne de mest kjente geometriske figurene.
- Lære å knytte tall til mengder.

Innhold og aktiviteter:

- Peketelle og flyttetelle.
- Spille spill med terning, memory, lotto etc.
- Puslespill med mange brikker.
- Knytte tall til gjenstander, f.eks. hente fem biler på oppfordring.
- Matematikk i barnehagen med aktiviteter fra mattekassen- geometriske figurer, farger og former, telling, mengder, klokke, penger etc.
- Ordne gjenstander i rekkefølge og sortere/kategorisere.
- Kjenne barnehagens rutiner og vite hva som kommer når.
- Kalendertrekk hver morgen i samlingsstund. Dag, dato, måned og år.
- Språk- og tallsprell, gruppeoppgaver.
- Resonnere seg frem til ting, f.eks. hva slags klær må vi ha på i dag.
- Nye ordensmenn hver uke som dekker bordet hver dag, planlegger, skriver handleliste, går på butikken og tilbereder fredagsmåltid.
- Kims lek med mellom 6-10 ulike gjenstander.
- Rollelek- butikklek etc.
- Ipad og data.
- Stå i kø, vente på tur.
- Sanger og sangleker med tall, former, størrelser o.l.

- Matlaging og baking.
- Måling- hvor lang er vi, hvor tungt noe er etc. Bruke begreper om mengder og størrelser i dagliglivet.
- Rydde klær og henge opp.

5 og 6 år

Innenfor dette fagområdet har vi valgt å se 3-4 åringene og 5-6 åringene under samme innholds- og aktivitetsfelt, samtidig som vi ser aldersmessig progresjon og utvikling. Disse aldersgruppene tilhører storegruppa som hver dag har ulike aktiviteter og samlinger sammen.

Tillegg:

Mål:

- Lære seg å skille mellom liten/stor, høy/lav og lite/mye.
- Kjenne igjen de visuelle tallene fra 1-10.

Innhold og aktiviteter

- Problemløsningsoppgaver i skolegruppa med tema tall og mengder.
- Snekre egne produkter der vi tar i bruk måle, tilpasse og forme.

Etikk, religion og filosofi

Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier, normer og holdninger. Fagområdet retter særlig oppmerksomhet mot barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag i et samfunn preget av livssynsmangfold.

Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og erfaringer med at kulturelle uttrykk har egenverdi.

Barnehagen skal skape interesse for samfunnets mangfoldig og forståelse for andre menneskers livsverden og levesett. Gjennom å samtale om og undre seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål skal barn få anledning til selv å formulere spørsmål, lytte til andre, reflektere og finne svar. Slik skal barnehagen bidra til å legge grunnlag for kritisk tenkning og dømmekraft.

Gjennom arbeid med etikk, religion og filosofi skal barnehagen bidra til at barna:

- blir kjent med kristen tro og kulturarv og andre religioner og livssyn som er representert i barnehagen og i lokalsamfunnet

- utforsker og undrer seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål
- får kjennskap til, forstår og reflekterer over grunnleggende normer og verdier
- får en forståelse for at det finnes mange ulike måter å forstå ting på og å leve sammen på
- utvikler interesse og respekt for hverandre og forstår verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap

Personalet skal:

- formidle historier og skape rom for barnas opplevelser, samtaler, erfaringer og tanker om religion, livssyn, etikk og eksistensielle temaer
- utforske og undre seg over eksistensielle, etiske, religiøse, livssynsmessige og filosofiske spørsmål sammen med barna
- bidra til å utvikle barnas toleranse, interesse og respekt for hverandre og for mennesker med ulik kulturell, religiøs eller livssynsmessig tilhørighet
- gi barna opplevelser og kjennskap til merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og religioner og livssyn som er representert i lokalsamfunnet
- samtale med barna om religiøse og kulturelle uttrykk og være bevisst på hvordan egen deltagelse kan støtte og utvide barnas tenkning
- identifisere verdikonflikter i hverdagen, reflektere over verdiprioriteringer og holdninger og ha et bevisst forhold til hvordan disse kommer til uttrykk i arbeidet med barna

(Rammeplanen s. 54-56)

[Dette gjør Nordlys barnehage innenfor fagområdet «etikk, religion og filosofi»](#)

1 og 2 år

Mål:

- *Barna lærer grunnleggende regler for hvordan vi skal være mot hverandre.*
- *Barna får en begynnende kjennskap til historie og tradisjoner rundt de kristne høytidene jul og påske.*

Innhold og aktiviteter:

- Steg for steg for de minste der vi jobber primært med enkle følelser og hvordan vi skal være mot hverandre.
- Øve på å si stopp når det er noe man ikke vil.
- Sette ord på barnas tanker og følelser i lek og daglige rutiner.
- Øve på å vente på tur, si- og gjøre fine ting mot hverandre, trøste og hjelpe hverandre.

- Øve på høflighet som å takke for maten etc.
- Jobbe med sosial kompetanse, vennskap og lek i gruppa.
- Markere høytider og merkedager gjennom året.
- Gjøre jule- og påskeaktiviteter gjennom sang, musikk, bevegelse og fortellinger/dramatiseringer.
- Se på og fokusere på likheter og ulikheter mellom oss mennesker og skape gode holdninger hos barna om at alle er like mye verdt.

3 og 4 år, 5 og 6 år

Mål:

- *Barna blir kjent med kristne tradisjoner og historien rundt jul og påske og hvorfor vi markerer disse høytidene.*
- *Barna lærer viktige normer og regler for hvordan vi skal være mot hverandre og behandle hverandre, sosial kompetanse.*
- *Barna blir bevisste på at det finnes både likheter og ulikheter blant barn og voksne i barnehagen og i samfunnet for øvrig, og at vi skal godta og respektere hverandre for den vi er.*
- *Erkjenne at det er nulltoleranse mot mobbing.*
- *Bli kjent med andre kulturer som er representert i barnehagen.*

Innhold og aktiviteter:

- Jobbe med jule- og påsketradisjoner i barnehagen i form av forming, sang- og musikk, dramatisering, fortellinger, bøker, fest, besøk i kirka, Luciavandring på eldresenter o.l. Vi undrer oss og filosoferer.
- Steg for steg og psykologisk førstehjelp der vi jobber med følelser, empati, mestring av sinne og problemløsing. Vi snakker med barna om rett og galt, hvordan vi skal være mot hverandre, inkludering, likheter og ulikheter i barnegruppa og i samfunnet for øvrig.
- Vi jobber kontinuerlig med sosial kompetanse og er opptatte av at alle skal ha venner. Vi øver på å vise omsorg og godhet overfor hverandre, si fine ting- og hjelpe hverandre, være høflige og hyggelige. Barna hjelper til med å lage ordensregler for hvordan vi skal ha det i barnehagen.

- Blir kjent med andre kulturer som er representert i barnehagen gjennom sang, musikk og bevegelse, bøker og historier, klær, matretter etc. Respektere at vi er forskjellige og gjør ting ulikt.
- Snakker om mennesker i verden som ikke har det så bra som oss og vi leser bøker om barns rettigheter. Barnehagen har en årlig innsamlingsaksjon i forbindelse med fn-dagen den 24. oktober. Pengene etter innsamlingen går til en veldedig organisasjon som jobber med barn, og barnegruppa velger fra år til år hvilken det skal være.
- De voksne er skolerte i kurset «De utrolige årene» og har godt innarbeidede teknikker og metoder for samspill, veiledning og samvær med barn. Gode voksne rollemodeller i barnehagen.
- Vi legger mye vekt på at barna selv skal få undre seg, filosofere og bruke sin kreativitet i barnehagehverdagen. Barna skal få erfare at vi voksne ikke har svar på alt og at det de selv kommer frem til ofte er veldig nyttig.

Nærmiljø og samfunn

Barnas medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlaget for videre innsikt i og erfaring med deltakelse i et demokratisk samfunn. Gjennom utforskning, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden.

Barnehagen skal bidra til kunnskap om og erfaring med lokale tradisjoner, samfunnsinstitusjoner og yrker slik at barna opplever tilhørighet til nærmiljøet. Kulturelt mangfold, ulike levevis og ulike familieformer er en del av fagområdet. Fagområdet skal omfatte kjennskap til samisk språk, kultur og tradisjon og kjennskap til nasjonale minoriteter og andre minoriteter. Gjennom lek og varierte aktiviteter skal barna få erfaring med å lytte, forhandle og diskutere og få begynnende kjennskap til menneskerettighetene.

Fagområdet skal omfatte kjennskap til samisk språk, kultur og tradisjon og kjennskap til nasjonale minoriteter. Grupper med langvarig tilknytning til landet defineres som nasjonale minoriteter. I Norge er dette kvener/ norskfinner, jøder, skogfinner, rom og romanifolk/tatere.

Gjennom arbeid med nærmiljø og samfunn skal barnehagen bidra til at barna:

- oppmuntres til å påvirke og medvirke i sin egen hverdag og utvikler tillit til egen deltakelse i og påvirkning av fellesskapet
- erfarer at alle får utfordringer og like muligheter til deltakelse

- utforsker ulike landskap og blir kjent med institusjoner og steder i nærmiljøet og lærer å orientere seg og ferdes trygt
- blir kjent med lokalhistorie og lokale tradisjoner
- blir kjent med ulike tradisjoner, levesett og familieformer
- blir kjent med at samene er Norges urbefolkning og få kjennskap til samisk kultur
- får kjennskap til nasjonale minoriteter og andre minoritetsgrupper

Personalet skal:

- sørge for at barna erfarer at deres valg og handlinger kan påvirke situasjonen både for dem selv og for andre
- introdusere barna for personer, steder og samfunnsinstitusjoner i nærmiljøet for å skape tilhørighet og hjelpe barna med å orientere seg og ferdes trygt
- gi like muligheter til barna, fremme likestilling og motvirke diskriminering, fordommer, stereotypier og rasisme
- gi barna forståelse av at samfunnet er i endring og at de inngår i en historisk, nåtidig og fremtidig sammenheng
- gjøre barna kjent med samisk kultur og levesett og knytte det samiske perspektivet til merkedager og hverdagsliv, kunst og kultur og mattradisjoner
- gjøre barna kjent med nasjonale minoriteter og andre minoritetsgrupper
- gi barna begynnende kjennskap til betydningen av menneskerettighetene, spesielt barnekonvensjonen

(Rammeplanen s. 56 og 57)

Dette gjør Nordlys barnehage innenfor fagområdet «nærmiljø og samfunn»

1 og 2 år

Mål:

- *Barna blir godt kjent inne og ute i barnehagen og får trygg tilhørighet her.*
- *Barna skal få kjennskap til de nærmeste områdene rundt barnehagen.*
- *Barna skal oppleve at de har medvirkning i egen barnehagehverdag.*

Innhold og aktiviteter:

- Trygge og nære voksne som er sammen med barna hele tiden, bekrefter deres følelser og behov, gir omsorg på barnas premisser og tar dem på alvor.
- Skape godt fellesskap rundt måltider, aktiviteter og samlingsstunder.
- Gå på turer i nærmiljøet rundt barnehagen og utifra barnas forutsetninger. Eks. fotballbanen, rundt hallen, lekeplassen og skogen på Bruberget, akvariet, butikken og parken. Turmålene utvides etterhvert som barna er klare for det.

- Jobbe med temaene *Lofotfisket* og *Samenes tradisjoner* gjennom sang, musikk, forming, bilder og enkle fortellinger.

3 og 4 år

Mål:

- *Barna blir godt kjent med nærmiljøet i Kabelvåg gjennom ukentlige turer.*
- *Barna skal oppleve at de har medvirkning i egen barnehagehverdag.*
- *Barna får kjennskap til gamle og nye tradisjonene rundt «Lofotfisket».*
- *Barna får en begynnende kjennskap til «Barns rettigheter».*

Innhold og aktiviteter:

- Gå på turer rundt om i Kabelvåg både i naturen og bedrifter: Skog, fjære, økohagen, Lofotakvariet, Lofotmuseet, butikken, jule- og påskevandring i kirka, Lucia på Marithaugen, kunstgalleri etc. Vi studerer fjellene i nærområdet og navnene på dem.
- Fordype oss i temaet *Lofotfisket* og får kjennskap til redskap, historie, skreien etc. Vi bruker sang, musikk, drama og forming i arbeidet, og besøker aktuelle bedrifter.
- Fordype oss i temaet *Samenes tradisjoner* og markerer samefolkets dag med samisk mat, lassokasting, joik og fortellinger i lavvoen. Vi hører på joik og prøver oss på det selv, vi studerer flagget og fargelegger vårt eget, ser på hva slags klær samene bruker og hører eventyr/historier/sagn, lager runebilder etc.
- Delta på aktiviteter i hallen i forbindelse med aktivitetdagen «Livsglede for eldre».
- Ta bussen til Svolvær der vi besøker kino, brann- og politistasjonen, biblioteket, fiskebruk, torsketogget, ser på fiskebåter etc.
- Drar på besøk i andre barnehager i Kabelvåg.
- Vi blir kjent med ulike kulturer og levesett i vår barnehage som etnisk bakgrunn, familieforhold og levesett.
- Trafikkopplæring der vi gjerne bruker det pedagogiske opplegget om *Tarkus og vennene hans*.

- Vi fordyper oss i historien rundt vår egen nasjonaldag 17. mai og det norske flagget, forteller historie, synger sanger, pynter barnehagen og har fest.
- Vi markerer FN-dagen med egen kunstutstilling og innsamlingsaksjon som går til et veldeilig formål.

5 og 6 år

Innenfor dette fagområdet har vi valgt å se 3-4 åringene og 5-6 åringene under samme innholds- og aktivitetsfelt, samtidig som vi ser aldersmessig progresjon og utvikling. Disse aldersgruppene tilhører storegruppa som hver dag har ulike aktiviteter og samlinger sammen.

Tillegg:

Mål:

- Barna får en begynnende forståelse av at vårt nærområde tilhører landet Norge.

Innhold og aktiviteter:

- Skolegruppa besøker SFO og skolen.
- Skolegruppa drar på turer med de andre skolegruppene i barnehagene i Kabelvåg.
- Skolegruppa går på Tjeldbergtind tidlig høst og tar ferga til Skrova der de blant annet går på Skrovafjellet på våren.
- Skolegruppa overnatter i barnehagen ei natt på våren. Vi spiser god mat sammen på kvelden og drar på tur til Skrova dagen etterpå når vi har stått opp og spist frokost.
- Vi samtaler om, ser på bilder og film og leser om jordkloden og hele universet med solsystemet og planetene.